

Tom Sawyer na cestách

Mark Twain

Mark Twain

Tom Sawyer na cestách

Ilustrovala
Zuzana Krutá

2016

Mark Twain

Tom Sawyer na cestách

© František Gel – dědicové c/o DILIA, 1966

Illustrations © Zuzana Krutá, 2016

© Carpe diem, 2016

www.carpe.cz

Made in Moravia, Czech Republic, EU

ISBN 978-80-7487-213-6

ISBN 978-80-7487-214-3 (pdf)

ISBN 978-80-7487-215-0 (ePub)

ISBN 978-80-7487-216-7 (mobi)

TOM HLEDÁ NOVÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Myslíte, že si Tom dal pokoj po všech těch dobrodružstvích? Míním ta dobrodružství, co jsme měli dole na řece, když jsme osvobozovali a osvobodili toho temňouška, černocho Jima, a když byl Tom střelený do nohy. Kdepak, to mu nestačilo. Ba naopak, namlsal se a chtěl další dobrodružství. To byl jediný výsledek toho případu. Abyste tomu rozuměli – když jsme se my tři z té dlouhé cesty po řece vrátili, tak říkajíc v plné parádě, a když nás město uvítalo pochodňovým průvodem a oslavnými řečmi, a všici nám provolávali hurá a pochvalně povykovali, udělalo to z nás hrdiny. A být hrdinou, po tom Tom odjakživa prahl.

Jen co je pravda, nějakou *chvíli* mu to stačilo. Kdekdo s ním dělal cavyky a Tom se pyšnil a chodil po městě, jako by mu patřilo. Někdo mu vzpomněl přízvisko Tom Cestovatel, a Tom se nafoukl, div nepukl. Víte, on totiž náramně přetrumfl mě i Jima, protože my dva jsme se plavili po řece dolů, jenom na voru, kdežto Tom jel tam i zpátky na parníku. Kluci mně i Jimovi hrozně záviděli, ale málo naplat, před Tomem se přímo plazili v prachu.

Já teda nevím, ale je docela možné, že by si Tom už byl dal pokoj, nebýt starého Nata Parsonse, což byl náš poštministr. Nat Parsons byl člověk zbytečně dlouhý a hubený a celkem vzato

dobrosrdečný a kapánek na hlavu padlý a plešatý, jak bývají staří lidé, a krom toho byl snad nejužvaněnější stvoření, jaké jsem kdy viděl. Po nějakých třicet let byl jediným místním člověkem, který měl pověst – míním pověst cestovatele, a byl na to pyšný ažaž. Za těch třicet let o té své cestě vyprávěl přinejmenším miliónkrát, a pokaždé si při líčení toho svého výletu náramně lebedil. A teď, tu máš, čerte, kropáč, si to sem přihrne kluk, kterému není ještě ani patnáct, a kdekdo je bez sebe obdivem nad *jeho* cestou a vyvaluje na něho oči. Starého pána z toho málem trefil šlak. Dělal se mu nanic, když slyšel Toma vyprávět a když lidi říkali „No ne!“ a „I pro pána!“ a „No tohle!“ a podobné věci; ale byl na tom jak moucha, která se zadními nohama dostala do sirupu: taky se od Toma nemohl vůbec odtrhnout. A pokaždé, když Tom udělal ve vyprávění přestávku, aby odpočal své vyřídilce, tak si poštministr, chudinka stará, přisadil a zanotoval tu svou a začal vyprávět o tom *svém* cestování. Vytloukal z toho, co se dalo, ale málo naplat, byla to písnička obehnaná a vyčichlá a za nic to nestálo. Bylo to trapné až k breku. A potom se do toho dával poznovu Tom, a po něm zase starý pán – a tak to šlo dokolečka dokola, hodinu, dvě, tři a každý z nich se snažil přebít druhého.

Abyste věděli, s tou Parsonsovou cestou to bylo takhle: Když se prvně stal poštministrem a byl v tom oboru ještě učiněný zelenáč, přišel nějaký dopis pro někoho, koho neznal, a v obci takový člověk

vůbec nežil. Poštministr byl nahraný a nevěděl, co si počít a jak s dopisem naložit. A psaní leželo na poště týden, měsíc, měsíce, až se poštministrovi dělalo zle, kdykoliv ten dopis okem spatřil. Psaní taky nebylo vyplacené, a to byl další propletenec. Poštministr neměl možnost vybrat těch deset centů a začal se bát, že ho vláda kvůli tomu bude honit a že mu třebas dá nádavkem i výpověď, až zjistí, že to poštovné neinkasoval. Zkrátka a špatně: nakonec mu to začalo lézt na rozum. V noci nespál, přestalo mu chutnat, nejedl a chřadl a zhubl, až byl jenom kost a kůže, a přece si netroufal zeptat se někoho o radu, protože si myslel, že zrovna ten člověk, kterého by se o radu zeptal, půjde a udá ho a poví o tom psaní vládě. Tak poštministr ten dopis vzal a zakopal ho pod podlahu, ale nic mu to nepomohlo; když viděl, že někdo stojí na tom místě, kde je dopis zakopaný, začal mu běhat mráz po zádech a byl přesvědčený, že to není jen náhoda, ale že ho ten člověk podezírá. Tak večer nešel spát, ale seděl, až město utichlo a všude byla tma, a pak se vplížil na poštu a dopis vyhrabal a zakopal ho jinde. Toť se ví, lidé se mu začali vyhýbat a potřásali hlavami a špitali si, protože z toho, jak vypadal a jak jednal, usuzovali, že někoho zabil nebo že spáchal něco bůhvíjak hrozného, o čem nikdo neví, a nebýt toho, že to nebyl člověk přespolečný, nýbrž místní, byli by ho lynčovali.

Zkrátka, jak jsem už pověděl, poštministr začal mlít z posledního a věděl, že to už dlouho nevydrží;

tak si řekl, že se sebere a pojede do Washingtonu a dojde rovnou k prezidentovi Spojných států, ke všemu se mu přizná, pak vytáhne dopis, předloží ho celé vládě a řekne: „Tady je – dělejte se mnou, co uznáte; ačkoliv, jak je nebe nade mnou, jsem člověk nevinný a nezasloužím si, aby na mne dopadla plná váha trestního zákona a abych po sobě zanechal rodinu, která musí umřít hladu, ačkoliv s tím neměla vůbec co do činění, což je plná pravda a nic než pravda a já to můžu odpřisáhnout.“

Jak si umínil, tak to udělal. Kousínek jel parníkem, trochu si zadostavničil, ale většinu cesty vykonal na koni, a celkem mu trvalo tři týdny, než se do toho Washingtonu dostal. Viděl hromadu zemí, spoustu vesnic a čtyři města. Dohromady byl pryč skoro osm neděl, a když se vrátil, byl nejpyšnějším člověkem našeho města. Cesta z něho udělala nejslavnějšího muže celého kraje, a jakživ se o nikom tolik nemluvalo, jak o něm; a lidé vážili cestu třebas třiceti mil a přijížděli z dalekého venkova, ba až z dolního konce Illinoisu, jenom aby ho spatřili – a pak tu stáli a okouněli a civěli na něho, a on kecal a kecal.

Co vám mám povídat, nikdo nemohl s určitostí říct, který z těch dvou je slavnější cestovatel; někteří se dávali slyšet, že to je Nat, jiní mysleli, že to je Tom. Všici uznávali, že Nat viděl větší délku, ale museli taky uznat, že co Tomovi chybí na délce, to že si vynahradil šířkou a růzností podnebí. Vypadalo to, že jeden druhého nemůže knokautovat a že

souboj bude tak dlouho nerozhodný, dokud jeden druhého nevyboduje. Tak těm dvěma nezbylo než načechrávat nebezpečností, která cestou podstoupili, a pokusit se o vítězství na ty body. Střelná rána v Tomově lýtku byla trumf, jež pošt mistr nemohl přebít, ale dělal, co mohl. Přitom byl ještě v další nevýhodě, protože Tom nedodržoval pravidla fair play: místo aby seděl zticha, jak se sluší a patří, vždycky vstával a pajdal a nápadně kulhal, když pošt mistr barvitě líčil *svá* dobrodružství ve Washingtonu; a Tom kulhal výborně, ačkoliv měl nohu už načisto v pořádku. On totiž to kulhání po večerech doma cvičil, takže bylo pořád jako nové.

Nevím, jestli Natovo dobrodružství bylo pravdivé, nebo nakolik to měl z novin či kde to sebral, ale jedno se mu musí nechat: vyprávět to uměl. Lidem naskakovala husí kůže, když mu naslouchali, lidé bledli a tajili dech a tu a tam se o ženy nebo děvčata pokoušely mdloby, takže to nemohly vyslechnout až do konce. To dobrodružství bylo – pokud se pamatuju – takovéto:

Přijel do Washingtonu kalupem, dal koně do maštale zájezdního hostince a hurá s dopisem za prezidentem do jeho bytu. Tam mu řekli, že prezident je v Kapitolu a že se v ten moment chystá odjet do Filadelfie. Nata málem ranila mrtvice. Kůň byl ve stáji a daleko a Nat nevěděl, co si počít. Ale náhodou tudy právě v tu chvíli jel černochose starou, rozkodrcanou drožkou, a Natovi svítla naděje. Vyběhl z domu a křičí: „Půl dolaru, jestli mě dovezete ke Kapitolu

za půl hodiny, a čtvrták navíc, jestli to dokážete za dvacet minut.“

„Platí!“ povídá černochoch.

Nat skočil do drožky a práskl za sebou dvířky, kočí švihl do koní a vůz se rozjel, jak když ho vystřelí. Řítil se po nejhrbolatější vozovce, jakou si člověk dovede představit, a kravál byl pekelný. Nat protáhl paže smyčkami opěradla a držel se jich jako klišťe, ale za chvíli drožka najela na kámen, vyskočila do vzduchu a přitom uletěla podlaha. Když vůz zase dopadl na zem, ocitl se Nat chodidly na vozovce a vidí, že je s ním amen, jestli nestačí udržet s kočárem krok. Byl strachy skorem bez sebe, ale dal se do toho vši silou: držel se smyček a mrskal nohama jedna radost. Přitom křičel a hulákal na kočího, aby zastavil, a to samé na kočího volaly zástupy chodců, protože lidi viděli, jak se pod kočárem míhají Natovy špachtle, a okny drožky viděli Natovu hlavu a ramena poskakovat nahoru a dolů a poznali, že je ve smrtelném nebezpečí. Ale čím víc všichni vyváděli, tím víc černochoch pobízel koně a hulákal na ně a práskal bičem a křičel na Nata: „Nic se nebojej, pane šéf, já jich tam dovezu včas – spolehnou se na mě!“ On totiž, chápejte, myslel, že všichni volají, aby jel rychleji, protože v tom hrozném randálu nebylo ovšem nic rozumět. A tak uháněli dál s větrem o závod a lidi z té podívané byli prostě zkamenělí. A když konečně dojeli ke Kapitolu, překonali všechny rychlostní rekordy. Každý to říkal. Koně sebou žuchli na zem a Nat se

taky složil. Byl od hlavy k patě samý prach, šaty roztrhané na cucky a boty někde cestou ztratil – ale byl na místě včas, právě včas a chytil prezidenta a dal mu dopis a všecko dobře dopadlo. Prezident mu na místě udělil amnestii a Nat dal černochovi dva čtvrtáky místo jednoho, protože viděl, že bez té dožky by nebyl dorazil včas ani přibližně.

Málo naplat, bylo to náramné dobrodružství, a Tom Sawyer musel předvádět své zranění hezky zčerstva, aby v té konkurenci obstál.

Ale stejně – jak míjel čas, Tomova sláva postupně bledla, neboť se dály jiné věci, o kterých si lidé mohli povídat. Napřed tu byly koňské dostihy, navrch ještě hořelo, navíc přijel cirkus a navíc navrch bylo zatmění Slunce. A jako každé zatmění, i tohle mělo za následek nábožná shromáždění. A to už po Tomovi tak říkajíc nikdo ani neškytl. A člověka tak otráveného a zhnuseného, jako byl Tom, jste ještě neviděli.

Netrvalo dlouho a Tom jako by propadal trdnomyslnosti. Vypadal ustaraně a utrápeně, a když jsem se ho ptal, co mu je, řekl, že mu puká srdce. Prý čas nezadržitelně plyne, on – jako Tom – prý valem stárne a nikde nevypuká žádná válka a že vůbec nevidí způsob, jak a kterak by se mohl proslavit. Inu, takovými myšlenkami se zabývá většina chlapců, ale Tom byl – alespoň pokud já vím – první, který se k tomu přiznal.

Tak vzal rozum do hrsti a začal dávat dohromady plán, jak získat nějakou velikou slávu. Plán

vymyslel celkem brzo a nabídl mně a Jimovi, že nás k tomu přibere. Tom Sawyer byl v tomto ohledu vždycky velkorysý a přející. Je hromada kluků, kteří jsou náramně prima a přívětiví, když vám spadne do klína něco dobrého, ale když se něco pošťestí *jim*, jsou zticha, neřeknou vám ani slůvko a snaží se schlamstnout všechno sami. Takový Tom Sawyer nikdy nebyl – to mu člověk musí nechat. Je na světě moc kluků, co se kolem vás budou točit, když máte jablko, a budou škemrat ohryzek. Ale když oni mají jablko a vy je poprosíte „dej mi ohryzek“ a připomenete jim, že vy jste jim jednou ohryzek dali, řeknou vám „túdle – žádné dejmi, dejmy jsou v komíně“. Ale všiml jsem si, že taková kluci nakonec škodují. Člověk jenom musí chvíli počkat.

Zkrátka, vyšli jsme si na kopec do lesa a Tom nám řekl, oč jde. Že podnikneme křížáckou výpravu.

Jářku: „Co je to křížácká výprava?“

Tom se zatvářil opovržlivě, jak to vždycky dělá, když se za někoho stydí.

„Hucku Finne, míníš mi namluvit, že nevíš, co je křížácká výprava?“

„Nevím, co je křížácká výprava,“ povídám já, „a nejsem na to ani zvědavý. Zatím jsem se bez té vědomosti ve zdraví obešel. Ale až mi to povíš, budu to vědět. Ne že bych na to pospíchal. Nepovažuju vůbec za užitečné pít se po věcech a ucpávat si hlavu haraburdím, které mi jakživ k ničemu nebude. Jen si vzpomeň na Lance Williamse. Učil

se tak dlouho mluvit řečí indiánských Čoktůů, až jeden z nich přišel a vykopal mu hrob. No – a teď nám pověz, co je křížácká výprava. Ale než začneš, řeknu ti rovnou: jestli je to nějaký patent, žádné prachy z toho nekoukají. Pamatuješ, že Bill Thompsonů – “

„Patent?“ povídá Tom. „Jakživ jsem takového idiota neviděl. Člověče – křížácká výprava je druh války.“

Myslel jsem, že mu přeskočilo. Ale kdepak – Tom to míní načisto vážně, a klidně, klid’ánko pokračoval:

„Křížácká výprava je válka za účelem vydobytí Svaté země z rukou pohanů nevěřících.“

„Jaké Svaté země?“

„Hucku Finne, jak se můžeš ptát? Je přece jenom jedna jediná.“

„A nač my ji potřebujeme?“

„Krindypindy, copak to nechápeš? Je v rukách pohanů nevěřících, a naší povinností je jim Svatou zemi vzít.“

„Jak jsme mohli dopustit, aby nám ji chňapli?“

„My jsme nic nedopustili – oni ji měli odjakživa.“

„To jim teda asi patří, Tome. Nemyslíš?“

„Ovšemže jim patří. Kdo řekl, že jim nepatří?“

Dumal jsem nad tím, ale jaksi jsem nic nevydumal. Povídám:

„Tohle je na mě moc učené, Tome Sawyere. Kdybych já měl farmu a patřila mi, a někdo jiný by ji chtěl, měl by snad právo – “

„Jdi do háje, Hucku Finne. Nemáš ani špetku rozumu? To přece není žádná farma, ale něco docela jiného. Koukej – ono je to tak: Země jim patří – jenom ta zem jako taková, a nic jiného. Ale *svatou* zem z toho udělali našinci, naši židi a křesťani, a ti pohani nevěřící nemají právo ji znesvěcovat tím, že tam jsou. Je to ostuda a neměli bychom jim to trpět už ani minutu. Měli bychom proti nim vyrazit a Svatou zem jim vzít.“

„Jakživ jsem neviděl takový propletenec! Kdybych já měl farmu, a někdo –“

„Kolikrát ti mám říkat, že to nemá nic společného s farmařením? Farmaření je kšeft, docela obyčejný hamižný kšeft – a nic víc. Ale tohle je něco vyššího, je to pobožné a načisto jiné.“

„Je pobožné jít a vzít lidem zem, která jim patří?“

„Zajisté. Vždycky to bylo považováno za něco pobožného.“

Jim potřásl hlavou a řekl:

„Pa’e Tom, tak se mi všechno zdá, že v tom někde bude nějaká mýlka – určitě je v tom nějaká mýlka. Já sám jsem člověk pobožný a znám habaděj pobožných lidí, ale ještě jsem neviděl žádného, který by dělal něco takového.“

Tom se dopálil a povídá:

„Z takové paličaté zbednělosti a nevzdělanosti by se člověku mohlo udělat rovnou nanic! Kdybyste si vy dva byli přečetli něco o dějepise, věděli byste, že Richard Levý srdce a papež a Godfrey z Balónu a hromada dalších

nejnóblejších a nejpobožnějších lidí víc než dvě stě let sekala a mlátila do nevěřících pohanů, aby jim vzali tu jejich zem, a po celou dobu se brodili krví až po krk – a teď tady máme párek tupohlavých paznehtů z missourského Zastrkova, kteří se kasají, že vědí líp, co se v té věci patří a nepatří! Takovou drzost jsem ještě neviděl!“

Inu, když to Tom nanesl takovým způsobem, vyhlíželo to všecko jinak, a já i Jim jsme si připadali tuze zaostale a nevzdělaně, a mne mrzelo, že jsme cvrlikali, místo abychom byli zticha. Já nevěděl, co říct, a Jim byl také chvíli zaražený. Potom povídá:

„Tak teda – počítám, že máte pravdu. Když ti velcí páni nevěděli, co se patří a nepatří, tak chudák našinec nevzdělaná nic nevymudruje, a darmo by se o to pokoušel. Tož jestli to je naše povinnost, musíme se do toho dát a koukat, abysme odvedli čistou práci. Ale stejně je mně těch pohanů líto, zrovna jako panu Huckovi. Nejhorší na tom je, že člověk bude muset zabíjet lidi, se kterými se vůbec nezná a kteří člověku nic zlého neudělali. V tom to vězí. Kdybysme šli k nim – jako tady my tři – a řekli jim, že máme hlad, a poprosili je o něco na zub, já si myslím, že snad jsou zrovna takoví, jak jinší lidi. Nemyslíte taky, že jsou jak jinší lidi? Aspoň já si myslím, že by nám něco k snědku dali. Ba já si to nejenom myslím, já *vím*, že by nám něco dali. No, a pak –“

„Co pak?“

„Teda, pa’e Tom, já si to představuju takhle: málo naplat, my prostě *nedokážeme* ty neznámé chudáky zabíjet, dokud jsme to kapánek nenacvičili – to já dobře vím a nikdo mi to nerozmluví, pa’e Tom – já to vím, jako že dvě a dvě jsou čtyry. Ale kdybychom my tři, vy a Huck a já, každý popadli sekerku, a až dnes v noci zajde měsíc, potichoučku šli a zabili tu nemocnou rodinu, co bydlí u strouhy, a podpálili jejich stavení a – “

„Dělá se mi z vás dvou zle od žaludku!“ povídá Tom. „Už se nemíním přít s lidmi, jako jsi ty a Huck Finn. Pořád odbočujete od věci a nemáte dost rozumu, abyste poznali, že otázky ryzí teologie nejde řešit pomocí zákonů, které chrání nemovitosti!“

Ale tady Tom nepostupoval fair způsobem. Jim nemínil nic zlého a já nemínil nic zlého. Oba jsme dobře věděli, že Tom má pravdu a my že jsme vedle, a jediné, čeho jsme se chtěli doptat, bylo, jak to zaonačit. Nic víc jsme nechtěli. A jediný důvod, proč nám to nedovedl vysvětlit tak, abychom to pochopili, byl ten, že jsme nevzdělanci, že jsme velcí nevzdělanci, a navrch ještě těžko chápaví. To se nedá popřít. Ale pro pána – na hloupost přece nejsou paragrafy. Aspoň myslím, že nejsou.

Ale Tom už nechtěl nic slyšet. Jenom řekl, že kdybychom byli věc správně pochopili a dali se do toho s patřičným elánem, že by on – jako Tom – byl zverboval nějakých dva tisíce rytířů, že by je byl oblékl od hlavy k patám do ocelového brnění a mne

že by jmenoval zástupcem velitele a Jima markytánem, on sám že by se byl osobně ujal velení a celou pohanskou sebranku že by byl smetl do moře jak mouchy. A potom bychom se byli z té nekřesťanské dálky vrátili domů s parádou, jakou svět ještě neviděl. Ale Tom řekl, že jsme takoví omezenci, že nepoznáme slavnou příležitost, když se nám nabízí, a že nám ji už jakživ nenabídne. A taky ne. Když si jednou vzal něco do hlavy, nijak s ním nehnete.

Ale mne to vůbec nemrzelo. Já jsem člověk mírumilovný a nepouštím se do pranic s lidmi, kteří mi nic nedělají. Řekl jsem mu, že když ti pohani nevěřící jsou spokojeni, že mně to je taky fuk a že bychom s tím neměli hýbat.

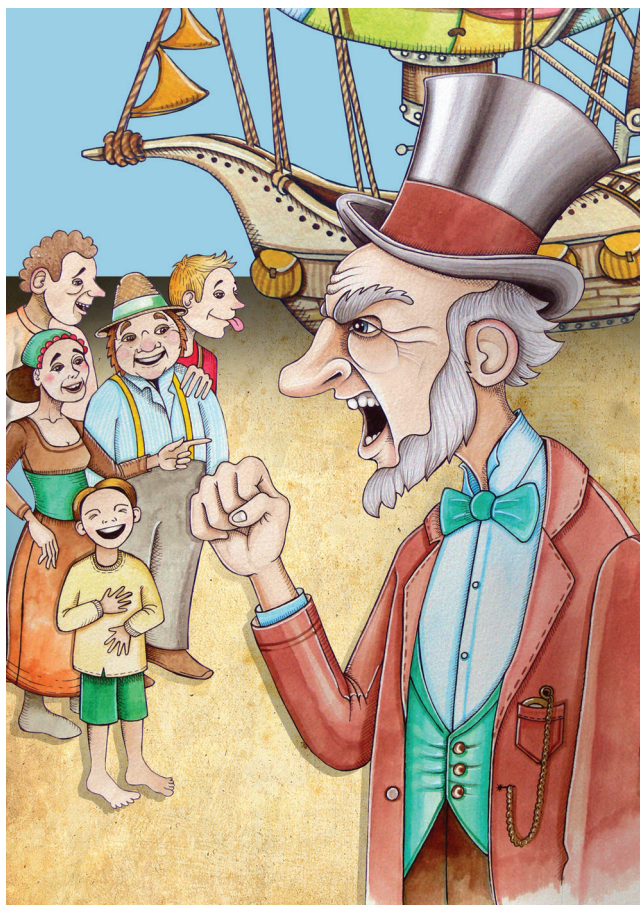
Pokud jde o Toma, on měl ten celý nápad z knihy Waltera Scotta, ve které si pořád čítal. A byl to nápad opravdu divoký, protože podle mého názoru by nikdy nebyl dokázal naverbovat ty rytíře, a kdyby je i nakrásně zverboval, patrně by mu ti pohani namleli a vylili mu perka. Tu knížku jsem si půjčil a celou jsem ji přečetl. Jestli jsem tomu správně rozuměl, tak většina lidí, kteří se pustili farmaření a dali se na křížákování, si zkusili svoje, nijak si nepolepšili a šeredně na to doplatili.

VZESTUP BALÓNEM

Tom měl postupem doby další a další nápady, ale každý měl někde nějakou ránu a Tom je musel v jednom kuse odkládat. Takže nakonec už byl málem zoufalý. Potom noviny, co vycházejí v St. Louisu, začaly zeširoka psát o balónu, který poletí do Evropy, a Tom si zahrával s myšlenkou zajet do St. Louisu a kouknout, jak takový balón vypadá, ale jaksi se nemohl ustanovit, jestli to stojí za to. Když však o tom noviny psaly dál, Tom se dal slyšet, že jestli nepojede, že zahodí jedinečnou příležitost a že třeba už nikdy nebude mít možnost balón vidět. No – a jakmile se doslechl, že Nat Parsons do St. Louisu pojede a balón si prohlédne, Tom ovšem přestal váhat a rozhodl se. Nemohl přece dopustit, aby se Nat Parsons vrátil a začal se vytahovat, a on – Tom – že by tomu chlubení musel naslouchat a být zticha. A Tom chtěl, abychom já a Jim jeli s ním. Tak jsme jeli.

Byl to nóbl balón jak hrom a měl křídla a vějíře a všelijaké přívěsky a vůbec se nepodobal balónům, co vidíte na obrazech. Byl uvázaný na kraji města, na nezastavěné parcele, roh Dvanácté třídy; a kolem se tísnila hromada lidí a dělali si šprťouchlata z balónu i z jeho vynálezce, hubeného bledého vašnosty s divnýma očima a s pohledem tak trochu potrhle náměsíčným – však to znáte.

Lidi do něho pořád hučeli, že to nepoletí. To ho dopalovalo, a každou chvíli se obracel k čumilům, hrozil jim pěstí a říkal, že jsou dobytek a ještě k tomu slepý, ale jednoho dne že přijdou na to, že stáli tváří v tvář jednomu z mužů, co pozvedají národy do výše a dělají civilizaci, ale teď že jsou příliš tupí, aby to poznali; a zde, na tomhle místě, že mu jejich děti a vnuci postaví pomník, který přetrvá tisíc let, ale jeho jméno že přetrvá i ten pomník. Vždycky když domluvil, začali se lidi zase řehtat a hulákat. Ptali se ho, jak se jmenoval za svobodna, než se oženil, a zač by ten balón dal a nechal toho lítání, a jak se jmenuje babička kočky jeho sestry, a volali na něho vůbec všechno, co dav lidí říká, když se mu naskytne člověk, ze kterého si může dělat kašpara. Teda – některé z těch věcí byly opravdu legrační, to zase jo, a byly i náramně vtipné, to se jim musí nechat – ale stejně nebylo statečné ani fair, když se taková spousta lidí strefovala do jednoho člověka, co ještě k tomu nemá dar výřečnosti, aby jim mohl oplácet stejným způsobem. Ostatně – panenko skákává! – proč jim *vůbec* odpovídal? Nic mu to nepomáhalo a ze všeho, co řekl, si lidi dělali šoufky. Chápejte, měli ho zkrátka v hrsti a nahraného. Asi to odpovídalo jeho nátuře a hádám, že to nebyla jeho vina. Jak strom vzroste, tak stojí, a on tak vzrostl. Byl to vašnosta celkem dobrácký a neškodný a byl prostě génius, jak psaly noviny. Ale za to ovšem nemohl. Nemůžeme být všichni při zdravém rozumu, a každý

jsme nějaký a odněkud. Jak já na to koukám, tak génusové si myslí, že rozumějí všemu na světě, a tím pádem si od nikoho nedají poradit a stavějí si hlavu a prosazují vždycky svou, pročez se jich

všichni lidi zříkají a opovrhují jimi. Což je načisto přirozené. Kdyby ti géniové byli pokornější, kdyby naslouchali lidem a hleděli se od nich přiučit, byli by na tom líp.

Ta součást balónu, co v ní byl profesor, se podobala velkému, prostornému člunu. Říkal tomu gondola. Kolem dokola měla ta gondola vodotěsné bedny na uschování všeho možného. Na těch bednách mohl člověk sedět, a taky si na nich mohl ustlat postel. Vlezli jsme do té loďky-gondoly a bylo tam už nějakých dvacet lidí. Všecko očumovali a zkoumali, a starý Nat Parsons tam byl taky. Profesor v jedno kuse šukal a něco kutil a připravoval balón na cestu. Lidi se začali pomalu trousit na pevnou zem, a starý Nat šel jako poslední. Toť se ví, my nemohli dopustit, aby šel až po nás. My se nesměli hnout, dokud nebyl venku, abychom my byli poslední.

Ale konečně tedy byl pryč, takže řada byla na nás. Slyšel jsem hromadný výkřik, obrátil jsem se – a město se pod námi propadalo, jak když se utrhne! Lekl jsem se, až se mi strachy udělalo nanic. Jim ve tváři zešedivěl a nemohl ze sebe vypravit slovo, a Tom neříkal nic, ale vypadal vzrušeně. Město pod námi padalo a padalo, ale my jako bychom se nehnuli z místa, jenom prostě viseli nehybně ve vzduchu. Domy byly čím dál tím menší, město se scvrkávalo, domy se začaly krčit blíž k sobě a lidi a vozy začali vyhlížet jako mraenci a brouci, když se hemží, a ulice vypadaly jako

nitky a trhliny; a potom to jaksi všecko splynulo a najednou nebylo veškeré město žádné; zbyla z něho jenom jakási veliká skvrna na zemi. A měl jsem dojem, že člověk vidí řeku po proudu a proti proudu do dálky nějakých tisíc mil, ale toť se ví, že to nebylo tak daleko. Pomalounku polehounku začala země vyhlížet jako koule – prostě jako kulatá koule temné barvy, a na ní se klikatily a vrtěly lesklé proužky, což byly řeky. Vdova Douglasová mi vždycky říkala, že země je kulatá jako koule, ale já věděl, že vdova vůbec věří na všelijaké pověry, a tak jsem jí ani na tuhle nenaletěl, protože jsem přece na vlastní oči viděl, že svět má tvar talířku a že je plochý. Často jsem vylezl na kopec kouknout se na krajinu kolem sebe a dokázat si, jak země vypadá, protože podle mého názoru se člověk nejspolehlivěji dopídí pravdy pravdoucí, když jde a sám se podívá. Je to lepší než věřit kdečemu, co lidi povídají. Ale teď jsem musel uznat, že vdova měla pravdu. Teda – měla pravdu, pokavad se týká ostatního světa, ale neměla pravdu, pokud jde o ten kus světa, kde je naše město. Ta část světa má tvar talířku a je plochá. To můžu odpřisáhnout!

Profesor byl celou tu dobu zticha, jako by spal. Ale teď se najednou trhl od řetězu a byl náramně roztrpčený. Povídá cosi jako:

„Idioti! Říkali, že to nebude létat, a chtěli si to prohlédnout a špehovat a vytáhnout ze mne tajemství této vzducholodě. Ale na mne nevyzráli.

Nikdo nezná to tajemství, jenom já. Nikdo neví, co tu vzducholod' pohání – jenom já; a je to nová pohonná síla – nová síla, tisíckrát silnější než všechny ostatní hmoty na světě! U srovnání s ní je pára hračka pro děti! Říkali, že se s tím do Evropy nedostanu. Do Evropy? Mám na palubě pohonnou sílu na pět let, a potravin na tři měsíce. Jsou to hlupáci! Copak o tom vědí? Nic – a dovolili si říkat, že má vzducholod' je fórová a na rozpadnutí. Ale ve skutečnosti vydrží padesát let! Mohu se plavit mezi oblaky do konce svého života, budu-li chtít, a rejtovat, kamkoliv se mi zlíbí. A oni se mi jenom posmívali a povídali, že nebudu moci kormidlovat. Že by? Pojd' sem, chlapče. Hned uvidíme. Tiskni zde ta tlačítka, jak ti budu říkat.“

A Tom podle jeho rozkazů kormidloval a rejdoval s lodí sem a tam všemi směry, a naučil se to hnedle obratem ruky a řekl, že je to načisto lehké. Profesor mu nakázal, aby se snesl se vzducholodí dolů, skorem až k zemi, a pak jsme letěli tak nízko nad illinoiskou prérií, že člověk mohl mluvit s farmáři a docela zřetelně slyšet, co říkají. Profesor jim házel tištěné letáky. Stálo tam, jaký to je balón a že poletí do Evropy. Tom už se v kormidlování vyznal tak primovně, že dokázal letět rovnou proti stromu, a když to užůž vypadalo, že do něho vrazí, šup! Zvedl balón a přehoupl se přes strom. Ano – a profesor Tomovi také ukázal, jak se s balónem přistává; Tom to také prvotřídně předvedl a posadil balón na louku zlehounka, jak chomáček